

DZIAŁ XIV

ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Dział zawiera dane dotyczące: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, produkcji roślinnej, pogłowia zwierząt gospodarskich, produkcji zwierzęcej, skupu produktów rolnych oraz wyposażeń rolnictwa w środki produkcji.

2. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności, do której są zaliczane.

3. Dane grupowano według sektora publicznego i prywatnego.

Sektor publiczny obejmuje gospodarstwa:

- własności państwowej (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych),
- własności samorządowej (gmin),
- własności mieszanej z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego.

Sektor prywatny obejmuje gospodarstwa:

- własności prywatnej krajowej, w tym:
 - gospodarstwa indywidualne,
 - spółdzielnie produkcji rolniczej, które obejmują rolnicze spółdzielnie produkcyjne, spółdzielnie kółek rolniczych i inne gospodarstwa spółdzielcze o przeważającej działalności rolniczej,
- własności zagranicznej,
- własności mieszanej z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego.

4. **Gospodarstwo rolne** oznacza grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

5. Gospodarstwa rolne w użytkowaniu indywidualnym obejmują:

- 1) gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych, prowadzone przez rolników na gruntach własnych i niewłasnych (określane do 2001 r. jako indywidualne gospodarstwa rolne);
- 2) gospodarstwa indywidualne o powierzchni do 1 ha użytków rolnych (działki rolne, w tym np.: działki służbowe, działki i ogrody przydomowe) użytkowane rolniczo przez osoby fizyczne (określane do 2001 r. jako indywidualne działki rolne);

CHAPTER XIV

AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. This chapter contains data on: land use, sown area, crop output, livestock population, animal output and procurement of agricultural products and means of production in farming.

2. The presented information have been compiled using the **kind of activity method** and concern agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the sections of the NACE rev. 1 in which they are included.

3. Data were given separately for public and private sector.

The public sector includes farms:

- state ownership (of the State Treasury and state legal persons),
- local self-government ownership,
- mixed ownership with a predominance of capital (property) of public sector entities.

The private sector includes farms:

- private domestic ownership, of which:
 - private (family) farms,
 - co-operatives of agriculture production including agricultural production co-operatives, groups of farmers and other co-operative unites with domination of agricultural production,
- foreign ownership,
- mixed ownership with a predominance of capital (property) of private sector entities.

4. An **agricultural holding** is understood as an agricultural area, including forest land, buildings or their parts, equipment and stock if they constitute or may constitute an organized economic unit as well as rights and obligations related to running a holding.

5. Agricultural holdings in private use include:

- 1) private farms exceeding 1 ha of agricultural land, tended by farmers on their own or rented land (defined until 2001 as private farms);
- 2) private farms up to 1 ha of agricultural land (agricultural plots, of which e.g.: company plots, home plots and gardens) used for agricultural purposes by natural persons (defined until 2001 as private agricultural plots);
- 3) employee allotment plots;
- 4) individual owners of livestock who do not own agricultural land or do own agricultural land up

- 3) pracownicze ogrody działkowe;
- 4) indywidualnych właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych lub posiadających użytki o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha i posiadających zwierzęta gospodarskie: bydło, trzodę chlewną, konie, owce, kozy, drób, zwierzęta futerkowe oraz pasieki pszczele.

6. Dane o **gruntach** wykazano według granic administracyjnych województwa oraz według siedziby użytkownika.

Do 2001 r. dane o powierzchni użytków rolnych ogółem oraz według rodzajów użytków prezentuje się łącznie z gruntami niestanowiącymi gospodarstw rolnych; od 2002 r. użytki rolne znajdujące się we władaniu jednostek niestanowiących gospodarstw rolnych, jako nie użytkowane rolniczo, w rozliczeniu gruntów ujmuje się w pozycji „pozostałe grunty”. Dane za 2002 r. nie są porównywalne z danymi za lata poprzednie.

Do **sądów** zaliczono grunty zasadzone drzewami i krzewami owocowymi o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI — najniższą.

7. **Globalna produkcja rolnicza** obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywności rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego — stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego — stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

8. Dane o **produkcji, plonach i skupie** zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż pod-**

to 0,1 ha of area and livestock: cattle, pigs, horses, sheep, goats, poultry, fur animals as well as bee apiaries.

6. Data on **land** are presented according to administrative borderlines within the voivodship and the seat of the owner.

Until 2001 data regarding the total area of agricultural land and area by type were presented including non-farm land; since 2002 agricultural land agricultural land owned by entities other than holdings are assumed as “other land in calculating agricultural area. Data of 2002 are not comparable with data for previous years.

Orchards are understood as land planted with fruit-bearing trees and bushes not smaller than 0,1 ha.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest.

7. **Gross agricultural output** includes of:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) plant-based products (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) animal-based products as well as the increase in farm animal stocks (livestock — the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories of plant and animal-based products and the increase in farm animal stocks (livestock — the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centers and on marketplaces.

8. Data regarding the **production, yields and procurement** of pulses and oil-bearing plants as well as cereals concerns grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, do not include cereal mixed, unless otherwise stated.

Pulses for grain include: edible pulses (peas, beans, broad beans and other) and feed pulses (vetch, lupine, field beans and others, e.g. field peas, pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oil-bearing crops (rape, agrimony, poppy, sunflower, soya, mustard), fibrous plants (flax, hemp) and

stawowych, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta — jeśli nie zaznaczono inaczej — nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. peluszką, mieszkanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca), włókniстых (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykoria). Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na paszę.

9. Dane o ciągnikach dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

10. Jako jednostkę siły pociągowej w rolnictwie przyjęto 1 konia roboczego. W danych o zasobach **żywej siły pociągowej** wykazano konie robocze, tj. konie 3-letnie i starsze. Przeliczeń **mechanicznej siły pociągowej** dokonano, przyjmując jako jednostkę siły pociągowej moc ciągnika na zaczepie równą 2,2 kW.

11. Skup produktów rolnych dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

12. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, szacunków oraz ocen prowadzonych przez rzeczoznawców szczebla terenowego dla danych nie objętych sprawozdawczością.

13. Dane za 1996 i 2002 r. w zakresie liczby gospodarstw, użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem drobiu), ciągników, wybranych maszyn i urządzeń rolniczych oraz budynków i budowli opracowano na podstawie wyników Powszechnych Spisów Rolnych według stanu w dniu — 12 VI 1996 r. i 20 V 2002 r.

14. Do przeliczeń wyników i czynników produkcji na jednostkę powierzchni przyjęto użytki rolne rozliczane według siedziby użytkownika gospodarstwa — stan w czerwcu, w 1996 r. i 2002 r. na podstawie Powszechnych Spisów Rolnych według stanu w dniu — 12 VI 1996 r. i 20 V 2002 r.

15. Grupowania produktów rolnictwa dokonano na podstawie „Systematycznego Wykazu Wyróbów”.

16. Lata gospodarcze obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2001/02 oznacza okres od 1 VII 2001 r. do 30 VI 2002 r.).

17. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — prezentuje się według siedziby użytkownika.

other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory). Feed plants include: pulses, legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for feeds.

9. Data regarding tractors concern 4-wheeled and tracked tractors.

10. One draft horse was assumed as the unit of draft force in agriculture. Data regarding live draft force comprise draft horses, i.e., horses aged 3 years and older. Calculations of **mechanical draft force** were carried out assuming 2,2 kW of tractor engine power as the unit of draft force.

11. Procurement of agricultural products includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal-based) purchased by economic entities directly from producers.

12. Data regarding the utilization of land, sowing area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, estimation and evaluations made by field experts for data not included in reports.

13. Data for 1996 and 2002 in terms of holdings, land use, sown area, livestock (excluding poultry), tractors, selected agricultural machines and equipment as well as buildings and structures were compiled on the basis of the results of the Agricultural Censuses as of 12 VI 1996 and 20 V 2002.

14. Agricultural land calculated by the registered location of the farm was assumed for calculating results and production factors per area unit — as of June, in 1996 and 2002 on the basis of the results of the Agricultural Censuses as of 12 VI 1996 and 20 V 2002.

15. Agricultural products were grouped according to the “Systematic Nomenclature of Goods”.

16. Farming years cover to the period since 1 VII until 30 VI (e.g. the 2001/02 farming year covers to the period since 1 VII 2001 until 30 VI 2002).

17. Data, unless otherwise stated, are presented by residence of the holder.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa — zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub w całości przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów i wojewodów (na mocy art. 40 ustawy z dnia 28 IX 1991 r. o lasach — tekst jednolity Dz. U. 2000 Nr 56, poz. 679), gmin lub związków komunalnych oraz Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa — od 16 VII 2003 r. Agencja Nieruchomości Rolnych — (na mocy art. 1 ustawy z dnia 29 XII 1993 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz zmianie niektórych ustaw — Dz. U. 1994 Nr 1, poz. 3 oraz ustawy o lasach),
 - b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu);

2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:

- a) osób fizycznych,
- b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
- c) spółdzielni produkcyjnych i kółek rolniczych oraz oddane im w zarząd i bezpłatne użytkowanie,
- d) innych osób prawnych, np. kościołów i związków wyznaniowych, organizacji społecznych i partii politycznych, związków zawodowych oraz prywatnych spółek prawa handlowego.

2. **Powierzchnia gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestrów zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, urządzenia melioracji wodnych, tereny pod liniami energetycznymi, parkingi leśne i urządzenia turystyczne.

Forestry

1. *Information within the scope of forestry concerns:*

1) **public forests owned by:**

- a) *the State Treasury — managed and utilized temporarily or perpetually by:*
 - *State Forestry Organizational Entity "State Forests" (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,*
 - *nature protection units (national parks),*
 - *organizational units supervised by different ministers and voivods, (on the basis of art. 40 of the Law on forests dated 28 IX 1991 — uniform text Journal of Laws 2000 No. 56, item 679), gminas or municipal associations and the Agricultural Property Agency of the State Treasury — since 16 VII 2003 the Agricultural Property Agency — (on the basis of art. 1 of the Law dated 29 XII 1993, on the amendments to the law on management of the State Treasury agricultural real estates and amendments of selected laws — Journal of Laws 1994, No. 1, item 3 and law on forests),*
- b) *gminas (of which gminas which are also cities with powiat status);*

2) **private forests owned by:**

- a) *natural persons,*
- b) *land held in common by all or part of the residents of a village,*
- c) *production co-operatives and groups of farmers and forests handed over under their management or free use,*
- d) *other legal persons, i.e., churches and other religious associations, social organizations, political parties, trade unions and private commercial law companies.*

2. **Forest land** includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- *covered by forest vegetation (wooded area),*
- *temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).*

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purpose of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, land reclamation installation, area under power lines, forest car parks and tourist facilities.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 2 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 2 lata oraz uprawy i młodniki I klasy wieku o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie — 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Plazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21—40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Szkółka leśna lub zadrzewieniowa jest to teren, na którym odbywa się produkcja sadzonek drzew i krzewów do celów odnowień i zalesień albo zadrzewień.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew na powierzchniach otwartych, tj. na powierzchniach zrębów zupełnych, halizn i plazowin oraz powierzchniach pod osłoną drzewostanów (w wyniku cięć prowadzonych rębiami złożonymi);
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na powierzchni lasów z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne nasadzenia drzew i krzewów na terenach poza lasami i granicami administracyjnymi miast, których celem jest produkcja drewna i użytków niedrzewnych oraz kształtowanie krajobrazu.

Poprawki i uzupełnienia są to prace hodowlane związane z dodatkowym wprowadzaniem sadzonek w uprawach i młodnikach, w których z różnych przyczyn powstały wypadły, luki i przerzedzenia, mogące w przyszłości wpływać na obniżenie masy drzewnej drzewostanów.

Pielegnowanie lasu obejmuje zespół czynności związanych z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat, tj. spulchnianie gleby, niszczenie chwastów w uprawach, czyszczenia wczesne, wprowadzanie podszytów, cięcia pielęgnacyjne, poprawianie formy drzewek itp.

3. Wskaźnik **leśistości** (leśistość) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Wskaźnik **zalesienia** (zalesienie) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni zalesionej do ogólnej powierzchni województwa.

4. Dane o **pozyskaniu drewna** w układzie sortymentowym zaprezentowano według klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Nor-

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 2 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 2 years as well as crops and greenwoods in the age I category, with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the age II category (21—40 years) with planting of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in the III, or higher, age category (41 years or more) with planting of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the renewal class and to be renewed.

Nursery is the place where seedlings and shrub cuttings are produced for purpose of renewals and afforestation.

Renewals are understood as new tree stands forming in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing, i.e., that is on felling sites, blanks, irregularly stocked open stands or areas protected by trees (in result of complex cuts);
- 2) natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective collection of trees and bushes on land outside forests and administrative boundaries of cities, aimed at production of lumber and landscape architecture.

Corrections and supplements mean cultivation works connected with additional introduction of seedlings into crops and greenwoods where due to different reasons occurred gaps, damages or thinned areas, which can decrease lumber productivity of the plantation.

Forest conservation includes complex of activities connected with tending soil, conservation of trees aged up to 20 years, i.e., soil cultivation, crops weeding, improvement felling, introduction of undergrowth, improving shape of small trees, etc.

3. The **forest cover** indicator (forest cover) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

The **afforestation** indicator (afforestation) was calculated as the percentage ratio of forest covered area to the total area of the voivodship.

4. Data on **removals** in assortment order were presented according to the quality and size classification defined by the Polish Norms and with respect of the Polish Classification of Products and Services implemented on 1 VII 1997 (decree

mami oraz w oparciu o Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług, obowiązującą od 1 VII 1997 r. (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 III 1997 r. — Dz. U. Nr 42, poz. 264). Wykaz Polskich Norm na materiały drzewne oraz wyroby z drewna zawiera załącznik do rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 IV 1995 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania wybranych Polskich Norm z zakresu ochrony środowiska i leśnictwa (Dz. U. Nr 50, poz. 271).

of the Cabinet dated 18 III 1997 — Journal of Laws No. 42, item 264). The register of Polish Norms for wood materials and wood products is included in the decree of the Minister of Environmental Protection, Natural Resources and Forestry dated 26 IV 1995 on introduction of obligation to obey selected Polish Norms in environmental protection and forestry (Journal of Laws No. 50, item 271).